

**અસ્વીકરણ:** સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

**DISCLAIMER:** The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

[૨૦૧૬] ૮ એસ.સી.આર. ૭૦૫

ભારત સંઘ

વિરુદ્ધ

રાજસ્થાન હાઈકોર્ટ અને અન્ય.

(સિવિલ અપીલ નંબર ૭૧૭ ઓફ ૨૦૦૬)

ડિસેમ્બર ૧૪, ૨૦૧૬

[ટી. એસ. ઠાકુર, સી.જે.આઈ., ડૉ. ડી. વાય. ચંદ્રચૂડ અને એલ. નાગેશ્વર

રાવ, જસ્ટિસ.]

ભારતનું બંધારણ – અનુચ્છેદ ૨૨૬ – અંતર્ગત અધિકારક્ષેત્ર – જનહિતમાં –  
હાઈકોર્ટ દ્વારા સુઓ મોટો દાખલ કરવામાં આવ્યું – સાંગાનેર એરપોર્ટ પર સુરક્ષા

ભંગ અંગેના સમાચાર અહેવાલના આધારે – ત્યારબાદ બ્યુરો ઓફ સિવિલ એવિએશન સિક્યોરિટી દ્વારા ૧.૫.૨૦૦૨ના રોજ બહાર પાડવામાં આવેલા પરિપત્ર દ્વારા, કેન્દ્ર સરકારે દેશના નાગરિક એરપોર્ટ પર પ્રી-એમ્બાર્કેશન સુરક્ષા તપાસમાંથી "વીવીઆઈપી/વીઆઈપી" ની અમુક શ્રેણીઓને મુક્તિ આપી – હાઈકોર્ટના રજિસ્ટ્રાર જનરલે કેન્દ્ર સરકારને પત્ર લખીને હાઈકોર્ટના મુખ્ય ન્યાયાધીશને પ્રી-એમ્બાર્કેશન સુરક્ષા તપાસમાંથી મુક્તિ આપવા વિનંતી કરી – ત્યારબાદ, હાઈકોર્ટના મુખ્ય ન્યાયાધીશોને પણ મુક્તિ મળેલ વ્યક્તિઓની યાદીમાં સામેલ કરવામાં આવ્યા – હાઈકોર્ટે આદેશ દ્વારા કેન્દ્ર સરકારને નિર્દેશ આપ્યો કે તે મુખ્ય ન્યાયાધીશો અને હાઈકોર્ટના ન્યાયાધીશોને ૧.૫.૨૦૦૨ ના પરિપત્રમાં સુધારો કરીને પ્રી-એમ્બાર્કેશન સુરક્ષા તપાસમાંથી મુક્તિ મળેલ વ્યક્તિઓની યાદીમાં સામેલ કરે. હાઈકોર્ટે રાષ્ટ્રીય સુરક્ષા નીતિ ઘડવા માટે કેટલાક સૂચનો પણ તૈયાર કર્યા – અપીલ પર, ઠરાવવામાં આવ્યું: હાઈકોર્ટે, અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળ સુઓ મોટો અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરીને અને નિર્દેશો જારી કરીને, ન્યાયિક સમીક્ષાની સત્તા પરના ડાહ્યા અને સ્વ-લાદિત સંયમોનું ઉદ્ધંધન કર્યું છે – હાઈકોર્ટે રાષ્ટ્રીય સુરક્ષા નીતિ ઘડવા માટે સૂચનો તૈયાર કરીને ન્યાયિક સમીક્ષાના કાયદેસરના ક્ષેત્રથી ઘણા આગળ વધ્યા છે – ન્યાયિક સમીક્ષા એ કારોબારી કાય વાહીની કાયદેસરતા સાથે સંબંધિત છે અને કોર્ટ ત્યારે જ દખલ કરી શકે છે જ્યારે કાયદાનો ભંગ અથવા બંધારણનું ઉદ્ધંધન થયું હોય – સુરક્ષાના બાબતો સરકારના સત્તાવાળાઓ દ્વારા નક્કી થવી જોઈએ

– સુરક્ષા નીતિનું નિર્માણ એવી માહિતી અને ઇનપુટ્સ પર આધારિત છે જે કોર્ટ પાસે ઉપલબ્ધ નથી – કોર્ટ આવા બાબતોમાં નિષ્ણાત નથી – હાઈકોર્ટ માટે મુખ્ય ન્યાયાધીશોને સુરક્ષા તપાસમાંથી બાકાત રાખવાનો નિર્દેશ આપવાનું કોઈ કારણ નહોતું કારણ કે કેન્દ્ર સરકારે પહેલેથી જ મુખ્ય ન્યાયાધીશોને સુરક્ષા તપાસમાંથી મુક્તિ આપી હતી – વધુમાં, જે કારણસર સુઓ મોટો રિટ પિટિશન નોંધવામાં આવી હતી, તેને અંતિમ નિર્દેશોમાં કોઈ સ્થાન મળ્યું નથી – ન્યાયિક સમીક્ષા – ન્યાયિક શિસ્ત/સંયમ.

સાંગાનેર એરપોર્ટ, જયપુર ખાતે સુરક્ષા ભંગ અંગેના સમાચારપત્રમાં આવેલા અહેવાલ બાદ, રાજસ્થાન હાઈકોર્ટે અહેવાલની સુઓ મોટો નોંધ લીધી અને એક જનહિતની અરજી નોંધવામાં આવી.

અરજી પેલિંગ હતી તે દરમિયાન, બ્યુરો ઓફ સિવિલ એવિએશન સિક્યોરિટી દ્વારા ૧.૫.૨૦૦૨ ના રોજ બહાર પાડવામાં આવેલા પરિપત્ર દ્વારા દેશના નાગરિક એરપોર્ટ પર પ્રી-એમ્બાર્કેશન સુરક્ષા તપાસમાંથી "વીવીઆઈપી/વીઆઈપી" ની અમુક શ્રેણીઓને મુક્તિ આપવામાં આવી હતી.

ત્યારબાદ રાજસ્થાન હાઈકોર્ટના રજિસ્ટ્રાર જનરલે સંબંધિત મંત્રાલયને વિનંતી કરી કે હાઈકોર્ટના મુખ્ય ન્યાયાધીશને પ્રી-એમ્બાર્કેશન સુરક્ષા તપાસમાંથી મુક્તિ આપવામાં આવે.

મંત્રાલયે વિનંતી સ્વીકારવાનો ઇનકાર કર્યો હતો. જો કે, ત્યારબાદ હાઈકોર્ટના

મુખ્ય ન્યાયાધીશોને પણ મુક્તિ મળેલ વ્યક્તિઓની યાદીમાં સામેલ કરવામાં આવ્યા હતા.

ત્યારબાદ, હાઈકોર્ટે અરજીનો નિકાલ કરતા મુખ્ય ન્યાયાધીશો અને હાઈકોર્ટના ન્યાયાધીશોને પ્રી-એમ્બાર્કેશન સુરક્ષા તપાસમાંથી મુક્તિ મળેલ વ્યક્તિઓની યાદીમાં સામેલ કરવાનો નિર્દેશ આપ્યો. હાઈકોર્ટે રાષ્ટ્રીય સુરક્ષા નીતિ ઘડવા માટે કેટલાક સૂચનો પણ તૈયાર કર્યા અને સરકારને તે ધ્યાનમાં લેવાનો નિર્દેશ આપ્યો. આથી વર્તમાન અપીલ.

ટ્રાન્સફર પિટિશનમાં (જેમાં હાઈકોર્ટ સમક્ષ સ્પેશિયલ અપીલના ટ્રાન્સફરની માંગ કરવામાં આવી હતી) પણ હાઈકોર્ટે બ્યુરો ઓફ સિવિલ એવિએશન સિક્યોરિટીને નોટિસ જારી કરતી વખતે કેટલીક એવી ટિપ્પણીઓ કરી હતી જે સામેલ મુદ્દા સાથે સંબંધિત ન હતી.

સિવિલ અપીલ નંબર ૭૧૭ ઓફ ૨૦૧૬ ને મંજૂરી આપીને અને ટ્રાન્સફર પિટિશન (સી) નંબર ૭૫ ઓફ ૨૦૧૨ નો નિકાલ કરતી વખતે, કોર્ટે ઠરાવ્યું: સિવિલ અપીલ નંબર ૭૧૭ ઓફ ૨૦૧૬:

૧.૧ હાઈકોર્ટે રિટ પિટિશન પર સુનાવણી કરીને અને નિર્દેશો જારી કરીને ન્યાયિક સમીક્ષાની સત્તા પરના 'ડાહ્યા અને સ્વ-લાદિત' સંયમોનું ઉલ્લંઘન કર્યું છે.

તેના અધિકારક્ષેત્રનો સુઓ મોટો ઉપયોગ કરવાનું કારણ સાંગાનેર એરપોર્ટ પર સુરક્ષા ભંગ અંગેનો સમાચાર અહેવાલ હતો.

સુરક્ષાના બાબતો સરકારના સત્તાવાળાઓ દ્વારા નક્કી થવી જોઈએ જેમને આમ કરવાની ફરજ અને જવાબદારી સોંપવામાં આવી છે.

ગુપ્ત માહિતી એકત્ર કરવી, સુરક્ષાની નીતિઓ ઘડવી, આંતરિક અને બાહ્ય બંને રીતે ઉદ્ભવતા જોખમોને પહોંચી વળવા માટે લેવાતા પગલાં નક્કી કરવા એ એવી બાબતો છે જેમાં કોર્ટ નિષ્ણાત નથી.

સાંગાનેર એરપોર્ટ પર સુરક્ષા ભંગ એ નિઃશંકપણે ગંભીર ચિંતાનો વિષય હતો અને અપરાધી પર કેસ ચલાવવાની દ્રષ્ટિએ તેમજ આ પ્રકારના સુરક્ષા ક્ષતિના કારણો અને અસરોની સમીક્ષા કરીને તેની કાળજીપૂર્વક તપાસ થવી જોઈતી હતી.

આ કવાયત સત્તાવાળાઓએ કરવાની હતી. ન્યાયિક સમીક્ષાની સત્તાનો ઉપયોગ કરીને કોર્ટે તેને યોગ્ય લાગે તેવી નીતિ સૂચવવાની ન હતી. [પેરા ૯]  
[૭૧૫-જી-એચ; ૭૧૬-એ-બી]

૧.૨ હાઈકોર્ટ દ્વારા રાષ્ટ્રીય સુરક્ષા નીતિ ઘડવા માટેના સૂચનોનું નિર્માણ ન્યાયિક સમીક્ષાના કાયદેસરના ક્ષેત્રથી ઘણા આગળ વધી ગયું છે.

આવી નીતિનું નિર્માણ એવી માહિતી અને ઇનપુટ્સ પર આધારિત છે જે કોર્ટ

પાસે ઉપલબ્ધ નથી.

કોર્ટ આવા બાબતોમાં નિષ્ણાત નથી. ન્યાયિક સમીક્ષા એ કારોબારી કાર્યવાહીની કાયદેસરતા સાથે સંબંધિત છે અને કોર્ટ ત્યારે જ દખલ કરી શકે છે જ્યારે કાયદાનો ભંગ અથવા બંધારણનું ઉલ્લંઘન થયું હોય. [પેરા ૯] [૭૧૬-સી]

૧.૩ હાઈકોર્ટ દ્વારા કરવામાં આવેલી આ પ્રકારની સુઓ મોટો કવાયત કારોબારીના ક્ષેત્રમાં અતિક્રમણ કરે છે.

કાયદાના શાસન પર આધારિત લોકશાહીમાં, સરકાર ધારાસભાને અને તેના દ્વારા લોકોને જવાબદાર છે.

અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળની સત્તાઓ વ્યાપક છે – અન્યાય જ્યાં પણ ઉદ્ભવે ત્યાં સુધી પહોંચવા માટે પૂરતી વ્યાપક છે.

આ સત્તાઓનો ઉદારતાથી અર્થઘટન કરવામાં આવ્યું છે અને જ્યાં માનવ અધિકારોનું ઉલ્લંઘન થયું છે ત્યાં તેનો વ્યાપકપણે ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો છે.

પરંતુ, અન્યાયનો ખ્યાલ કાયદા હેઠળના ન્યાય સાથે સંબંધિત છે.

ન્યાય નિર્ણય લેનારની વ્યક્તિગત ધારણા પર નિર્ભર ન હોવો જોઈએ કે સંતુલન અથવા ઉકેલ ક્યાં રહેલો છે.

ન્યાયાધીશોએ એવા ધોરણો લાગુ કરવાના હોય છે જે ઉદ્દેશ્યપૂર્ણ અને કાયદા

દ્વારા સારી રીતે વ્યાખ્યાયિત હોય અને બંધારણીય સિદ્ધાંત પર આધારિત હોય.

જ્યારે તેઓ આવું કરે છે, ત્યારે ન્યાયાધીશો સુસ્થાપિત માર્ગ પર ચાલે છે.

જ્યારે ન્યાયિક સર્જનાત્મકતા ન્યાયાધીશોને ન્યાયની શોધમાં ઓછા પ્રવાસ કરેલા રસ્તાઓ પર દોરી જાય છે, ત્યારે તેમણે કાયદા અને બંધારણમાં મજબૂતીથી મૂળ રહેવું પડે છે.

ન્યાયિક શક્તિની પવિત્રતા જાળવવા માટે ન્યાયિક સમીક્ષાની સત્તાની અંદર અને બહાર શું છે તે વચ્ચેનો તફાવત જરૂરી છે.

ન્યાયિક શક્તિનો આદર અને પાલન કાયદાના શાસન પર આધારિત સિસ્ટમમાં તેના સચોટ અને સંયમિત ઉપયોગ માટે કરવામાં આવે છે.

જો આ સંયમ જાળવવામાં ન આવે તો, કોર્ટ એક સંસ્થા તરીકે એવા ક્ષેત્રમાં અતિક્રમણ કરવા બદલ વાજબી ટીકાને આમંત્રણ આપશે જેમાં તે નિષ્ણાત નથી અને જે સરકારની ધારાસભા અને કારોબારી શાખાઓને શાસન માટે સોંપવામાં આવી છે.

ચુકાદાઓનો અમલ, બધા ઉપર, એ વિશ્વાસને કારણે થાય છે જે સમાજ અને લોકશાહી સમાજની શાસનની શાખાઓ ન્યાયિક પ્રક્રિયાની પવિત્રતામાં રાખે છે.

આ પવિત્રતા સંસ્થાકીય પ્રતિષ્ઠા પર આધારિત છે. સંસ્થાકીય સત્તા લાંબા વર્ષોમાં, ન્યાયિક શક્તિના માપાંકિત ઉપયોગ પ્રત્યેની અતૂટ પ્રતિબદ્ધતા દ્વારા સ્થાપિત થાય છે.

પરિણામોનો ડર એ એક કારણ છે કે નાગરિકો કાયદાનું તેમજ ન્યાયિક નિર્ણયોનું પાલન કરે છે. પરંતુ તેઓ આમ કરે તેના ઘણા મજબૂત કારણો છે અને તેનો પાયો કાળજીપૂર્વક સાચવવો જોઈએ.

ન્યાયિક સમીક્ષા એ કાયદા અથવા બંધારણના ભંગના કિસ્સાઓ સુધી મર્યાદિત છે તે સિદ્ધાંત માટે તે તર્ક છે. [પેરા ૧૦] [૭૧૬-ડી-એચ; ૭૧૭-એ-બી]

૧.૪ જ્યારે રાજસ્થાન હાઈકોર્ટે કેસની સુનાવણી કરી, ત્યારે મુકિતની ચાદીમાં સુધારો કરવામાં આવ્યો હતો જેથી હાઈકોર્ટના મુખ્ય ન્યાયાધીશોને પ્રી-એમ્બાર્કેશન સુરક્ષામાંથી મુકિત મેળવનાર વ્યક્તિઓની ચાદીમાં સામેલ કરવામાં આવે.

ભલે માની લઈએ કે આવા બાબતમાં હાઈકોર્ટની દખલગીરી પ્રથમ સ્થાને લઈ શકાતી હતી, તો પણ તે બાબત ત્યાં જ અટકવી જોઈતી હતી.

જે કારણસર સુઓ મોટો રિટ પિટિશન નોંધવામાં આવી હતી તે પાછળ રહી ગઈ હતી અને જે એપિસોડને કારણે અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ થયો હતો તેને અંતિમ નિર્દેશોમાં કોઈ સ્થાન મળ્યું નથી.

હાઈકોર્ટના ન્યાયાધીશોને સામેલ કરવાનો નિર્દેશ તે આધારથી સંબંધિત ન હતો જેના પર અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળ અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો હતો.

[પેરા ૧૧] [૭૧૭-સી-ડી]

૧.૫ સુરક્ષાના બાબતો પ્રતિષ્ઠાના મુદ્દા નથી. તે 'દરજ્જા' ના બાબતો નથી.

કેન્દ્ર સરકારે એવું વલણ અપનાવ્યું છે કે પ્રી-એમ્બાર્કેશન સુરક્ષા મુકિત આપવામાં આવે કે નહીં તે માત્ર પ્રાથમિકતાના વોરંટ પર આધારિત નથી.

જે બાબતો ધ્યાનમાં રાખવામાં આવે છે તેમાં એક એ છે કે જે વ્યક્તિને પ્રી-એમ્બાર્કેશન સુરક્ષા તપાસમાંથી મુકિત આપવામાં આવી છે, તેણે ૨૪x૭ ધોરણે સરકારી સુરક્ષાના એવા સ્તર દ્વારા સુરક્ષિત હોવું જોઈએ, જે વ્યવહારીક રીતે કોઈ પ્રતિબંધિત અથવા ખતરનાક વસ્તુઓને તેના સામાન દ્વારા વિમાનમાં દાખલ થવાની શક્યતાને બાકાત રાખશે.

કેન્દ્ર સરકારની સુરક્ષા ધારણા એ છે કે કોઈ પણ પ્રતિષ્ઠિત વ્યક્તિને મુકિત આપી શકાતી નથી જો તે ૨૪x૭ ધોરણે અસરકારક સરકારી સુરક્ષા હેઠળ ન હોય.

ભારતમાં વિદેશી મિશનના વડાઓને પરસ્પર ધોરણે પ્રી-એમ્બાર્કેશન સુરક્ષા તપાસમાંથી મુકિત આપવામાં આવે છે.

કેન્દ્ર સરકારનો અભિપ્રાય સુરક્ષા ધારણાઓના વિચારશીલ આકારણી પર આધારિત છે અને અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળ તેના અધિકારક્ષેત્રના ઉપયોગમાં હાઈકોર્ટે જે રીતે કર્યું છે, તે રીતે તેમાં દખલગીરી કરવી જોઈતી ન હતી. [પેરા

૧૧] [૭૧૭-ઈ-જી, એચ; ૭૧૮-એ]

ટ્રાન્સફર પિટિશન (સી) નંબર ૭૫ ઓફ ૨૦૧૨:

૨. ટ્રાન્સફર પિટિશનના રેકૉર્ડ સૂચવે છે કે હાઈકોર્ટે સ્પેશિયલ અપીલ દરમિયાન બ્યુરો ઓફ સિવિલ એવિએશન સિક્યોરિટીના ડાયરેક્ટર જનરલને નોટિસ જારી કરતી વખતે કેટલીક ટિપ્પણીઓ કરી છે.

કે હાઈકોર્ટે આ ટિપ્પણીઓ એવી બાબતમાં કરી છે જે સ્પેશિયલ અપીલમાં સામેલ મુદ્દા સાથે સંબંધિત નથી, તેથી હાઈકોર્ટે ઉપર જણાવેલ સિદ્ધાંતોને ધ્યાનમાં રાખવું જોઈએ. [પેરા ૧૪] [૭૧૮-ડી-ઈ]

સિવિલ એપિલેટ જ્યુરિસડિક્શન: સિવિલ અપીલ નંબર ૭૧૭ ઓફ ૨૦૦૬.

રાજસ્થાન હાઈકોર્ટના ડી. બી. સિવિલ રિટ પિટિશન નંબર ૫૧૮ ઓફ ૨૦૦૦ (પીઆઈએલ) ના ૧૩.૦૫.૨૦૦૫ ના ચુકાદા અને આદેશમાંથી.

સાથે

ટી. પી. (સી) નંબર ૭૫ ઓફ ૨૦૧૨.

કુમારી પિંકી આનંદ, એએસજી, કુમારી માધવી દીવાન, સુભાસ સી. આચાર્ય, કરણ સેઠ, બી. કે. પ્રસાદ, અંશ સિંહ લુથ્રા, કુમારી નિધિ ખન્ના, શ્રીમતી અનિલ કટિયાર, કુમારી સુષ્મા સૂરી, વકીલો.

અપીલકર્તા માટે.

એસ. એસ. શમશેરી, એએજી, અમિત શર્મા, પ્રતીક યાદવ, અંકિત રાજ, અરુણેશ્વર ગુપ્તા, કુમારી સુષ્મા સૂરી, પ્રતિવાદીઓ માટે વકીલો.

કોર્ટનો ચુકાદો આપવામાં આવ્યો હતો

ડૉ. ડી. વાય. ચંદ્રચૂડ, જસ્ટિસ. ૧. રાજસ્થાન હાઈકોર્ટની ડિવિઝન બેન્ચે તેના ૧૩ મે ૨૦૦૫ ના ચુકાદા દ્વારા કેન્દ્ર સરકાર અને નાગરિક ઉદ્ધયન અને ગૃહ મંત્રાલયના તેના સચિવોને "મુખ્ય ન્યાયાધીશો અને હાઈકોર્ટના ન્યાયાધીશોને પ્રી-એમ્બાર્કેશન સુરક્ષા તપાસમાંથી મુક્તિ મળેલ વ્યક્તિઓની યાદીમાં સામેલ કરવા" અને બ્યુરો ઓફ સિવિલ એવિએશન સિક્યોરિટી (બીસીએએસ) ના ૧ મે ૨૦૦૨ ના પરિપત્રમાં સુધારો કરવા માટે નિર્દેશ આપ્યો.

આ કવાયત ત્રીસ દિવસની અંદર પૂર્ણ કરવાનો નિર્દેશ આપવામાં આવ્યો હતો.

હાઈકોર્ટે નિર્દેશ આપ્યો છે કે 'રાષ્ટ્રીય સુરક્ષા નીતિ' તૈયાર કરવા માટે તેના દ્વારા તૈયાર કરવામાં આવેલા કેટલાક સૂચનો પર કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા વિચાર કરવામાં આવે.

ભારત સંઘે બંધારણના અનુચ્છેદ ૧૩૬ હેઠળ આ કોર્ટનો સંપર્ક કર્યો.

૨૦ જાન્યુઆરી ૨૦૦૬ ના રોજ રજા આપવામાં આવી હતી, અને હાઈકોર્ટના ચુકાદા પર રોક લગાવવામાં આવી હતી.

૨. હાઈકોર્ટ સમક્ષનો કેસ ૧૦ ફેબ્રુઆરી ૨૦૦૦ ના રોજ રાજસ્થાન પત્રિકાની દૈનિક આવૃત્તિમાં પ્રકાશિત થયેલા અહેવાલમાંથી ઉદ્ભવ્યો હતો, જેમાં સાંગાનેર એરપોર્ટ, જયપુર ખાતે સુરક્ષા ભંગની ઘટના બની હતી.

૮ ફેબ્રુઆરી ૨૦૦૦ ના રોજ, મુંબઈ જતી ફ્લાઈટમાં મુસાફરી કરનાર એક વ્યક્તિને એરપોર્ટ સુરક્ષા કર્મચારીઓ દ્વારા છ જીવંત કારતૂસ સાથે રિવોલ્વર લઈ જવા બદલ અટકાયતમાં લેવામાં આવ્યો હતો.

તેની પાસે શસ્ત્ર લાયસન્સ હતું જેની મુદત સમાપ્ત થઈ ગઈ હતી. મુસાફરને પકડ્યા પછી તેને સાંગાનેર પોલીસ સ્ટેશન મોકલવામાં આવ્યો હતો જ્યાં રિવોલ્વર અને જીવંત કારતૂસ જપ્ત કરવામાં આવ્યા હતા અને આર્મ્સ એક્ટ હેઠળ પ્રથમ માહિતી અહેવાલ નોંધવામાં આવ્યો હતો.

મુસાફર પોલીસ સ્ટેશન છોડીને ડ્યુટી ઓફિસરને છેતરીને મુંબઈ જવા માટેના વિમાનમાં સવાર થયો. આર્મ્સ એક્ટની કલમ ૨૧ અને ૧૩ ના ઉલ્લંઘન બદલ તેના પર કેસ ચલાવવામાં આવ્યો હતો અને આખરે સાંગાનેર ખાતે સિવિલ જજ અને ફર્સ્ટ ક્લાસના જ્યુડિશિયલ મેજિસ્ટ્રેટ દ્વારા તેને દોષિત ઠેરવવામાં આવ્યો હતો અને એક હજાર રૂપિયાના દંડની સજા કરવામાં આવી હતી.

આરોપીએ દંડ ચૂકવ્યો અને, જેમ એડિશનલ સુપરિન્ટેન્ડન્ટ ઓફ પોલીસ, ઈમિગ્રેશન આ કોર્ટ સમક્ષ જણાવે છે, રિવોલ્વર અને જીવંત કારતૂસ મુક્ત કરવામાં આવ્યા હતા.

સુરક્ષા માટે ઘણું થયું.

૩. રાજસ્થાન હાઈકોર્ટે સમાચાર અહેવાલની સુઓ મોટો નોંધ લીધી અને એક જનહિતની અરજી નોંધવામાં આવી.

સુનાવણી દરમિયાન, ડિવિઝન બેન્ચે એરપોર્ટના ચીફ સિક્યોરિટી ઓફિસર, ગૃહ વિભાગના સચિવ અને પોલીસ મહાનિર્દેશકને સુરક્ષા ક્ષતિ કેવી રીતે થઈ તે અંગે કારણ બતાવવા નિર્દેશ આપ્યો.

૪. એરક્રાફ્ટ એક્ટ, ૧૯૩૪ ની કલમ ૫(ઈ) અને એરક્રાફ્ટ રૂલ્સ, ૧૯૫૭ ના નિયમ ૮(એ) માં સમાવિષ્ટ જોગવાઈઓના અનુસંધાનમાં, કેન્દ્ર સરકારે નેશનલ સિવિલ એવિએશન સિક્યોરિટી પ્રોગ્રામ (એનસીએએસપી) ના પ્રકરણ IV માં સુરક્ષા તપાસ માટે જોગવાઈઓ કરી છે.

પેરા ૨ પ્રી-એમ્બાર્કેશન સુરક્ષા તપાસ સાથે સંબંધિત છે અને તેમને વ્યાપકપણે ત્રણ શ્રેણીઓમાં વિભાજિત કરે છે:

- i) હાથના સામાનની મેન્યુઅલ શોધ;
- ii) એક્સ-રે બેગેજ નિરીક્ષણ સિસ્ટમ દ્વારા હાથના સામાનની તપાસ; અને
- iii) મુસાફરોની તલાશી.

ફરો ૪.૨૪ માં મુક્તિનો સમાવેશ થાય છે અને તે નીચે મુજબ છે:

"૪.૨.૧ વીવીઆઈપી/વ્યક્તિઓની અમુક શ્રેણીઓને તલાશી અને શોધખોળમાંથી, તેમના દ્વારા લઈ જવામાં આવતા હાથના સામાનની તપાસમાંથી મુક્તિ આપવામાં આવે છે. આવી વ્યક્તિઓની યાદીની વિગતો

અલગથી સંબંધિત સૌને પરિપત્રિત કરવામાં આવી છે."

૫. ૧ મે ૨૦૦૨ ના રોજ, બીસીએએસ દ્વારા એક પરિપત્ર બહાર પાડવામાં આવ્યો હતો જેના દ્વારા કેન્દ્ર સરકારે દેશના નાગરિક એરપોર્ટ પર પ્રી-એમ્બાર્કેશન સુરક્ષા તપાસમાંથી "વીવીઆઈપી/વીઆઈપી" ની શ્રેણીઓને મુક્તિ આપી હતી.

મુક્તિ મેળવનાર નીચે મુજબ છે:

૧. રાષ્ટ્રપતિ

૨. ઉપરાષ્ટ્રપતિ

૩. વડાપ્રધાન

૪. ભૂતપૂર્વ રાષ્ટ્રપતિઓ

૫. લોકસભાના સ્પીકર

૬. ભારતના મુખ્ય ન્યાયાધીશ

૭. સુપ્રીમ કોર્ટના ન્યાયાધીશો

૮. કેબિનેટ રેન્કના કેન્દ્રીય મંત્રીઓ

૯. રાજ્યોના રાજ્યપાલ.

૧૦. કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશોના લેફ્ટનન્ટ ગવર્નર

૧૧. રાજ્યો અને કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશોના મુખ્યમંત્રીઓ

૧૨. વિદેશી દેશોના રાજદૂતો, ચાર્જ ડી'અફેર્સ અને હાઈ કમિશનર અને તેમના જીવનસાથીઓ

૧૩. કેબિનેટ સચિવ

૧૪. ક્રમ નંબર ૧ થી ૩, ૫, ૬, ૮ થી ૧૦ મુજબ સમાન દરજ્જાના વિદેશી મહાનુભાવો.

૧૫. એસપીજી સુરક્ષા પ્રાપ્ત વ્યક્તિઓ

અન્ય તમામ પ્રી-એમ્બાર્કેશન સુરક્ષા તપાસને આધીન છે.

૬. ૧૬ સપ્ટેમ્બર ૨૦૦૨ ના રોજ, રાજસ્થાન હાઈકોર્ટના રજિસ્ટ્રાર જનરલે કેન્દ્ર સરકારના નાગરિક ઉચ્ચત્ત મંત્રાલયના સચિવને પત્ર લખ્યો.

ઉપરોક્ત પરિપત્રનો ઉલ્લેખ કરતી વખતે, પત્રમાં જણાવવામાં આવ્યું હતું કે રાજસ્થાન હાઈકોર્ટના મુખ્ય ન્યાયાધીશ તેમની સત્તાવાર ફરજોના સંબંધમાં જોધપુર અને જયપુર વચ્ચે વારંવાર હવાઈ માર્ગે મુસાફરી કરે છે અને પ્રી-એમ્બાર્કેશન સુરક્ષા તપાસમાંથી મુક્તિ ન મળવાને કારણે તેમને અસુવિધા થઈ રહી છે.

રજિસ્ટ્રાર જનરલે પ્રાથમિકતાના વોરંટ તરફ ધ્યાન દોર્યું. પત્રનો સંબંધિત ભાગ નીચે મુજબ છે:

"તે અહીં ઉલ્લેખનીય છે કે પ્રાથમિકતાના ટેબલ મુજબ (જેમ કે ૨૬ જુલાઈ, ૧૯૭૯ ના રોજ પ્રકાશિત થયેલ છે), હાઈકોર્ટના માનનીય મુખ્ય ન્યાયાધીશ ક્રમ નંબર ૧૪ પર અને હાઈકોર્ટના માનનીય ન્યાયાધીશો તેમના સંબંધિત અધિકારક્ષેત્રમાં ક્રમ નંબર ૨૦ પર અને તેમના સંબંધિત અધિકારક્ષેત્રની બહાર ક્રમ નંબર ૧૭ અને ૨૦ પર આવે છે. પરંતુ તેઓને દેશના નાગરિક એરપોર્ટ પર પ્રી-એમ્બાર્કેશન સુરક્ષા તપાસમાંથી મુક્તિ આપવામાં આવી નથી. તે અહીં ઉલ્લેખ કરવો પ્રસ્તુત છે કે માનનીય મુખ્ય ન્યાયાધીશ એક બંધારણીય સત્તા છે અને તેમણે તેમની ઓફિસની ફરજોના નિર્વહન માટે ઘણીવાર જોધપુરથી જયપુર અને તેનાથી વિપરીત હવાઈ મુસાફરી કરવી પડે છે. તેથી ભારત સરકારના નાગરિક ઉડ્ડયન મંત્રાલય, નવી દિલ્હી દ્વારા જારી કરાયેલ દેશના નાગરિક એરપોર્ટ પર પ્રી-એમ્બાર્કેશન સુરક્ષા તપાસમાંથી મુક્તિ મેળવનાર વીવીઆઈપી/વીઆઈપીની યાદીમાં માનનીય મુખ્ય ન્યાયાધીશનો સમાવેશ ન કરવો તે તેમના લોર્ડશિપને ઘણી અસુવિધા પહોંચાડશે.

તેથી, મને આપને વિનંતી કરવા નિર્દેશ આપવામાં આવ્યો છે કે કૃપા કરીને ઉપરોક્ત પરિપત્રમાં સુધારો કરો અને દેશના નાગરિક એરપોર્ટ પર પ્રી-એમ્બાર્કેશન સુરક્ષા તપાસમાંથી મુક્તિ મેળવનાર વ્યક્તિઓની યાદીમાં રાજસ્થાન હાઈકોર્ટના માનનીય મુખ્ય

ન્યાયાધીશને પણ સામેલ કરો".

જવાબમાં, નાગરિક ઉક્ત્યન મંત્રાલયે તેના ૨૪ માર્ચ ૨૦૦૩ ના પત્ર દ્વારા બીસીએએસ સાથે બાબતની તપાસ કર્યા પછી વિનંતી સ્વીકારવાનો ઇનકાર કર્યો હતો.

યાદીમાં મુક્તિ મેળવનાર વ્યક્તિઓ, તે જણાવવામાં આવ્યું હતું, "સતત વધતી જતી જોખમની ધારણા" ને ધ્યાનમાં રાખીને ન્યૂનતમ રાખવામાં આવી હતી.

ત્યારબાદ, ૨૬ માર્ચ ૨૦૦૪ ના રોજ, સુરક્ષા વર્ગીકરણ સમિતિ સાથે કેન્દ્ર સરકારમાં સુરક્ષા બેઠક યોજાઈ હતી.

આ બેઠકના અનુસંધાનમાં બીસીએએસ દ્વારા એક પરિપત્ર બહાર પાડવામાં આવ્યો હતો જેના દ્વારા હાઈકોર્ટના મુખ્ય ન્યાયાધીશોને પણ મુક્તિ મેળવનાર વ્યક્તિઓની યાદીમાં સામેલ કરવામાં આવ્યા હતા.

પરિપત્ર ૨ ઓફ ૨૦૦૫ માં સમાવિષ્ટ યાદી નીચે મુજબ છે:

૭. રાષ્ટ્રપતિ

૮. ઉપરાષ્ટ્રપતિ

૯. વડાપ્રધાન

૧૦. ભૂતપૂર્વ રાષ્ટ્રપતિઓ

૧૧. લોકસભાના સ્પીકર

૧૨. ભારતના મુખ્ય ન્યાયાધીશ

૧૩. સુપ્રીમ કોર્ટના ન્યાયાધીશો

૧૪. કેબિનેટ રેન્કના કેન્દ્રીય મંત્રીઓ

૧૫. રાજ્યોના રાજ્યપાલ

૧૬. રાજ્યોના મુખ્યમંત્રીઓ

૧૭. હાઈકોર્ટના મુખ્ય ન્યાયાધીશો

૧૮. કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશોના લેફ્ટનન્ટ ગવર્નર

૧૯. કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશોના મુખ્યમંત્રીઓ

૨૦. વિદેશી દેશોના રાજદૂતો, ચાર્જ ડી'અફેર્સ અને હાઈ કમિશનર અને તેમના જીવનસાથીઓ

૨૧. કેબિનેટ સચિવ

૨૨. ક્રમ નંબર ૧ થી ૩, ૫, ૬, ૮ અને ૯ મુજબ સમાન દરજ્જાના વિદેશી મહાનુભાવો.

૨૩. એસપીજી સુરક્ષા પ્રાપ્ત વ્યક્તિઓ

૧૦ ઓગસ્ટ ૨૦૦૫ ના રોજ, બીસીએએસ દ્વારા પરિપત્ર ૩૨ ઓફ ૨૦૦૫ બહાર પાડવામાં આવ્યું હતું, જે અગાઉના પરિપત્રના સુપરસેસનમાં હતું, જેના

દ્વારા પ્રી-એમ્બાર્કેશન સુરક્ષા તપાસમાંથી નીચેનાને મુક્તિ આપવામાં આવી હતી:

૧. રાષ્ટ્રપતિ
૨. ઉપરાષ્ટ્રપતિ
૩. વડાપ્રધાન
૪. ભૂતપૂર્વ રાષ્ટ્રપતિઓ
૫. લોકસભાના સ્પીકર
૬. ભારતના મુખ્ય ન્યાયાધીશ
૭. સુપ્રીમ કોર્ટના ન્યાયાધીશો
૮. લોકસભા અને રાજ્યસભામાં વિરોધ પક્ષના નેતા
૯. કેબિનેટ રેન્કના કેન્દ્રીય મંત્રીઓ
૧૦. ઉપાધ્યક્ષ રાજ્યસભા અને ઉપાધ્યક્ષ લોકસભા
૧૧. રાજ્યોના રાજ્યપાલ.
૧૨. રાજ્યોના મુખ્યમંત્રીઓ
૧૩. હાઈકોર્ટના મુખ્ય ન્યાયાધીશો
૧૪. કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશોના લેફ્ટનન્ટ ગવર્નર

૧૫. કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશોના મુખ્યમંત્રીઓ

૧૬. વિદેશી દેશોના રાજદૂતો, ચાર્જ ડી'અફેર્સ અને હાઈ કમિશનર અને તેમના જીવનસાથીઓ

૧૭. કેબિનેટ સચિવ

૧૮. ક્રમ નંબર ૧ થી ૩, ૫, ૬, ૮ અને ૧૧ મુજબ સમાન દરજ્જાના વિદેશી મહાનુભાવો.

૧૯. પરમ પવિત્ર દલાઈ લામા

૨૦. એસપીજી સુરક્ષા પ્રાપ્ત વ્યક્તિઓ

૨૧. શ્રી રોબર્ટ વાડ્રા, એસપીજી સુરક્ષા પ્રાપ્ત વ્યક્તિઓ સાથે મુસાફરી કરતી વખતે.

જ્યારે હાઈકોર્ટે અરજીનો નિર્ણય લીધો, ત્યારે હાઈકોર્ટના મુખ્ય ન્યાયાધીશોને પ્રી-એમ્બાર્કેશન સુરક્ષા તપાસમાંથી મુક્તિ આપવામાં આવી હતી.

તેમ છતાં, તેના ચુકાદામાં હાઈકોર્ટે મુખ્ય ન્યાયાધીશોને મુક્તિ આપવાનો નિર્દેશ જારી કર્યો અને પછી હાઈકોર્ટના ન્યાયાધીશોને પણ મુક્તિ આપવાનો નિર્દેશ જારી કર્યો:

હાઈકોર્ટે ઠરાવ્યું કે:

"હાઈકોર્ટના મુખ્ય ન્યાયાધીશ અને ન્યાયાધીશોને પ્રી-એમ્બાર્કેશન સુરક્ષા તપાસમાંથી મુક્તિ મેળવનાર વ્યક્તિઓની યાદીમાં સામેલ ન

કરીને, નાગરિક ઉક્રયન અને ગૃહ મંત્રાલય હાઈકોર્ટના મુખ્ય ન્યાયાધીશ અને ન્યાયાધીશોના દરજ્જાને જાળવી રાખવામાં નિષ્ફળ રહ્યા છે". (ભાર આપવામાં આવ્યો છે)

૨૨. હાઈકોર્ટે જે તર્ક દર્શાવ્યો હતો તે એ છે કે:

"મુક્તિનો પરિપત્ર લોકોમાં એવો વિશ્વાસ પાણ પેદા કરે છે કે વધતા જતા આતંકવાદી જોખમની ધારણાને જોતા હાઈકોર્ટના મુખ્ય ન્યાયાધીશ અને ન્યાયાધીશોની પ્રી-બોર્ડિંગ તલાશી ખૂબ જ જરૂરી છે. જો હાઈકોર્ટના મુખ્ય ન્યાયાધીશ અને ન્યાયાધીશો પ્રી-બોર્ડિંગ તલાશીને આધીન ન હોય, તો રાષ્ટ્રીય સુરક્ષા જોખમમાં આવી શકે છે. નાગરિક ઉક્રયન અને ગૃહ મંત્રાલય બંધારણીય અને વૈધાનિક કાર્યકારીઓ વચ્ચેનો તફાવત સમજવામાં દેખીતી રીતે નિષ્ફળ રહ્યા છે અને આમ ટી.એન. શેષન વિરુદ્ધ ભારત સંઘ (સુપ્રા) માં માનનીય સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા જારી કરાયેલ નિર્દેશોનું ઉલ્લંઘન કર્યું છે".

હાઈકોર્ટે નિર્દેશ આપ્યો કે જોખમની ધારણાને જોતા તમામ વીવીઆઈપી/વીઆઈપીએ "પોતાના અહંકારને પ્રદર્શિત કર્યા વિના" પ્રી-એમ્બાર્કેશન સુરક્ષા તપાસ કરાવવી જોઈએ, પરંતુ જો તેમની વચ્ચેની અમુક વ્યક્તિઓને મુક્તિ આપવામાં આવે તો તમામ બંધારણીય કાર્યકારીઓ સાથે સમાન વર્તન કરવું જોઈએ. હાઈકોર્ટે રાષ્ટ્રીય સુરક્ષા નીતિ ઘડવા માટે નીચે મુજબના સૂચનો તૈયાર કરવાનું શરૂ કર્યું:

(i) ભૂતકાળના ભૂતોનો ટુકડે-ટુકડે પીછો કરવાને બદલે એક સ્પષ્ટ અને સુવિચારિત રાષ્ટ્રીય સુરક્ષા નીતિ હોવી જોઈએ.

(ii) આ બાબતે એજન્સીઓને યોગ્ય દેખરેખની સત્તાઓ સાથે કામ સોંપવા માટેની એક પદ્ધતિ. તે એક વ્યક્તિ હોઈ શકે છે અથવા સીધી માનનીય વડાપ્રધાન હેઠળની સમિતિ હોઈ શકે છે.

(iii) ગુપ્તચર સમુદાયના કાર્યની દેખરેખ રાખવા માટે એક વ્યક્તિ, જે વર્દીધારી અને બિન-વર્દીધારી બંને હોય, જેને રાજ્ય સરકારોના રંગ છતાં રાજ્ય એકમોની સેવાઓના સહકારની માંગણી કરવાની સત્તા હોય.

(iv) સંસાધનોના ડુપ્લીકેશન અને બગાડને ટાળવા માટેની કાર્યવાહી".

આમ અરજીનો નિકાલ કરતા નિર્દેશ આપવામાં આવ્યો - (i) મુખ્ય ન્યાયાધીશો અને હાઈકોર્ટના ન્યાયાધીશોને પ્રી-એમ્બાર્કેશન સુરક્ષા તપાસમાંથી મુક્તિ મેળવનાર વ્યક્તિઓની યાદીમાં સામેલ કરવા; (ii) રાષ્ટ્રીય સુરક્ષા નીતિના નિર્માણ અંગે તેની અવલોકનો પર વિચારણા.

૨૩. કેન્દ્ર સરકાર અપીલમાં છે.

૨૪. હાઈકોર્ટે આ નિર્દેશો જારી કરીને ન્યાયિક સમીક્ષાની સત્તા પરના 'ડાહ્યા અને સ્વ-લાદિત' સંયમોનું ઉદ્ધંધન કર્યું છે. તેના અધિકારક્ષેત્રનો સુઓ મોટો ઉપયોગ કરવાનું કારણ સાંગાનેર એરપોર્ટ પર સુરક્ષા ભંગ અંગેનો સમાચાર અહેવાલ હતો. સુરક્ષાના બાબતો સરકારના સત્તાવાળાઓ દ્વારા નક્કી થવી

જોઈએ જેમને આમ કરવાની ફરજ અને જવાબદારી સોંપવામાં આવી છે. ગુપ્ત માહિતી એકત્ર કરવી, સુરક્ષાની નીતિઓ ઘડવી, આંતરિક અને બાહ્ય બંને રીતે ઉદ્ભવતા જોખમોને પહોંચી વળવા માટે લેવાતા પગલાં નક્કી કરવા એ એવી બાબતો છે જેમાં કોર્ટ નિષ્ણાત નથી. સાંગાનેર એરપોર્ટ પર સુરક્ષા ભંગ એ નિઃશંકપણે ગંભીર ચિંતાનો વિષય હતો અને અપરાધી પર કેસ ચલાવવાની દ્રષ્ટિએ તેમજ આ પ્રકારના સુરક્ષા ક્ષતિના કારણો અને અસરોની સમીક્ષા કરીને તેની કાળજીપૂર્વક તપાસ થવી જોઈતી હતી. આ કવાયત સત્તાવાળાઓએ કરવાની હતી. ન્યાયિક સમીક્ષાની સત્તાનો ઉપયોગ કરીને કોર્ટે તેને યોગ્ય લાગે તેવી નીતિ સૂચવવાની ન હતી. હાઈકોર્ટ દ્વારા રાષ્ટ્રીય સુરક્ષા નીતિ ઘડવા માટેના સૂચનોનું નિર્માણ ન્યાયિક સમીક્ષાના કાયદેસરના ક્ષેત્રથી ઘણા આગળ વધી ગયું છે. આવી નીતિનું નિર્માણ એવી માહિતી અને ઈનપુટ્સ પર આધારિત છે જે કોર્ટ પાસે ઉપલબ્ધ નથી. કોર્ટ આવા બાબતોમાં નિષ્ણાત નથી. ન્યાયિક સમીક્ષા એ કારોબારી કાર્યવાહીની કાયદેસરતા સાથે સંબંધિત છે અને કોર્ટ ત્યારે જ દખલ કરી શકે છે જ્યારે કાયદાનો ભંગ અથવા બંધારણનું ઉલ્લંઘન થયું હોય.

૨૫. હાઈકોર્ટ દ્વારા કરવામાં આવેલી આ પ્રકારની સુઓ મોટો કવાયત કારોબારીના ક્ષેત્રમાં અતિક્રમણ કરે છે. કાયદાના શાસન પર આધારિત લોકશાહીમાં, સરકાર ધારાસભાને અને તેના દ્વારા લોકોને જવાબદાર છે. અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળની સત્તાઓ વ્યાપક છે – અન્યાય જ્યાં પણ ઉદ્ભવે ત્યાં સુધી પહોંચવા માટે પૂરતી વ્યાપક છે. આ સત્તાઓનો ઉદારતાથી અર્થઘટન

કરવામાં આવ્યું છે અને જ્યાં માનવ અધિકારોનું ઉલ્લંઘન થયું છે ત્યાં તેનો વ્યાપકપણે ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો છે. પરંતુ, અન્યાયનો ખ્યાલ કાયદા હેઠળના ન્યાય સાથે સંબંધિત છે. ન્યાય નિર્ણય લેનારની વ્યક્તિગત ધારણા પર નિર્ભર ન હોવો જોઈએ કે સંતુલન અથવા ઉકેલ ક્યાં રહેલો છે. ન્યાયાધીશોએ એવા ધોરણો લાગુ કરવાના હોય છે જે ઉદ્દેશ્યપૂર્ણ અને કાયદા દ્વારા સારી રીતે વ્યાખ્યાયિત હોય અને બંધારણીય સિદ્ધાંત પર આધારિત હોય. જ્યારે તેઓ આવું કરે છે, ત્યારે ન્યાયાધીશો સુસ્થાપિત માર્ગ પર ચાલે છે. જ્યારે ન્યાયિક સર્જનાત્મકતા ન્યાયાધીશોને ન્યાયની શોધમાં ઓછા પ્રવાસ કરેલા રસ્તાઓ પર દોરી જાય છે, ત્યારે તેમણે કાયદા અને બંધારણમાં મજબૂતીથી મૂળ રહેવું પડે છે. ન્યાયિક શક્તિની પવિત્રતા જાળવવા માટે ન્યાયિક સમીક્ષાની સત્તાની અંદર અને બહાર શું છે તે વચ્ચેનો તફાવત જરૂરી છે. ન્યાયિક શક્તિનો આદર અને પાલન કાયદાના શાસન પર આધારિત સિસ્ટમમાં તેના સચોટ અને સંયમિત ઉપયોગ માટે કરવામાં આવે છે. જો આ સંયમ જાળવવામાં ન આવે તો, કોર્ટ એક સંસ્થા તરીકે એવા ક્ષેત્રમાં અતિક્રમણ કરવા બદલ વાજબી ટીકાને આમંત્રણ આપશે જેમાં તે નિષ્ણાત નથી અને જે સરકારની ધારાસભા અને કારોબારી શાખાઓને શાસન માટે સોંપવામાં આવી છે. ચુકાદાઓનો અમલ, બધા ઉપર, એ વિશ્વાસને કારણે થાય છે જે સમાજ અને લોકશાહી સમાજની શાસનની શાખાઓ ન્યાયિક પ્રક્રિયાની પવિત્રતામાં રાખે છે. આ પવિત્રતા સંસ્થાકીય પ્રતિષ્ઠા પર આધારિત છે. સંસ્થાકીય સત્તા

લાંબા વર્ષોમાં, ન્યાયિક શક્તિના માપાંકિત ઉપયોગ પ્રત્યેની અતૂટ પ્રતિબદ્ધતા દ્વારા સ્થાપિત થાય છે. પરિણામોનો ડર એ એક કારણ છે કે નાગરિકો કાયદાનું તેમજ ન્યાયિક નિર્ણયોનું પાલન કરે છે. પરંતુ તેઓ આમ કરે તેના ઘણા મજબૂત કારણો છે અને તેનો પાયો કાળજીપૂર્વક સાચવવો જોઈએ. ન્યાયિક સમીક્ષા એ કાયદા અથવા બંધારણના ભંગના કિસ્સાઓ સુધી મર્યાદિત છે તે સિદ્ધાંત માટે તે તર્ક છે. રાજસ્થાન હાઈકોર્ટનો ચુકાદો એ એક ઉદાહરણ છે કે જ્યાં કોર્ટે પ્રવેશવું જોઈતું ન હતું.

૨૬. જ્યારે રાજસ્થાન હાઈકોર્ટે કેસની સુનાવણી કરી, ત્યારે મુક્તિની ચાંદીમાં સુધારો કરવામાં આવ્યો હતો જેથી હાઈકોર્ટના મુખ્ય ન્યાયાધીશોને પ્રી-એમ્બાર્કેશન સુરક્ષામાંથી મુક્તિ મેળવનાર વ્યક્તિઓની ચાંદીમાં સામેલ કરવામાં આવે. ભલે માની લઈએ કે આવા બાબતમાં હાઈકોર્ટની દખલગીરી પ્રથમ સ્થાને લઈ શકાતી હતી (જો કે અમે માનીએ છીએ કે તે લેવી જોઈતી ન હતી), તો પણ તે બાબત ત્યાં જ અટકવી જોઈતી હતી. જે કારણસર સુઓ મોટો રિટ પિટિશન નોંધવામાં આવી હતી તે પાછળ રહી ગઈ હતી અને જે એપિસોડને કારણે અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ થયો હતો તેને અંતિમ નિર્દેશોમાં કોઈ સ્થાન મળ્યું નથી. હાઈકોર્ટના ન્યાયાધીશોને સામેલ કરવાનો નિર્દેશ તે આધારથી સંબંધિત ન હતો જેના પર અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળ અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો હતો. પરંતુ તે સિવાય, આ કેસ ન સાંભળવો જોઈએ અને આ પ્રકારના નિર્દેશો જારી કરવા જોઈએ નહીં તે માટે વધુ મૂળભૂત કારણ

છે. સુરક્ષાના બાબતો પ્રતિષ્ઠાના મુદ્દા નથી. તે 'દરજ્જા' ના બાબતો નથી. કેન્દ્ર સરકારે એવું વલણ અપનાવ્યું છે કે પ્રી-એમ્બાર્કેશન સુરક્ષા મુક્તિ આપવામાં આવે કે નહીં તે માત્ર પ્રાથમિકતાના વોરંટ પર આધારિત નથી. જે બાબતો ધ્યાનમાં રાખવામાં આવે છે તેમાં એક એ છે કે જે વ્યક્તિને પ્રી-એમ્બાર્કેશન સુરક્ષા તપાસમાંથી મુક્તિ આપવામાં આવી છે, તેણે ૨૪x૭ ધોરણે સરકારી સુરક્ષાના એવા સ્તર દ્વારા સુરક્ષિત હોવું જોઈએ, જે વ્યવહારીક રીતે કોઈ પ્રતિબંધિત અથવા ખતરનાક વસ્તુઓને તેના સામાન દ્વારા વિમાનમાં દાખલ થવાની શક્યતાને બાકાત રાખશે. કેન્દ્ર સરકારની સુરક્ષા ધારણા એ છે કે કોઈ પણ પ્રતિષ્ઠિત વ્યક્તિને મુક્તિ આપી શકાતી નથી જો તે ૨૪x૭ ધોરણે અસરકારક સરકારી સુરક્ષા હેઠળ ન હોય. ભારતમાં વિદેશી મિશનના વડાઓને પરસ્પર ધોરણે પ્રી-એમ્બાર્કેશન સુરક્ષા તપાસમાંથી મુક્તિ આપવામાં આવે છે. અમે આ કાર્યવાહીમાં મુક્તિ મેળવનાર વ્યક્તિઓની યાદીમાં કોઈ ખાસ વ્યક્તિના નામનો સમાવેશ કરવા માટેની કાયદેસરતા અથવા ન્યાયીકરણ પર નિર્ણય લેવા માટે બોલાવવામાં આવ્યા નથી. અમે ઉપર જે કહ્યું છે તેનો હેતુ એ ભારપૂર્વક જણાવવાનો છે કે કેન્દ્ર સરકારનો અભિપ્રાય સુરક્ષા ધારણાઓના વિચારશીલ આકારણી પર આધારિત છે અને અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળ તેના અધિકારક્ષેત્રના ઉપયોગમાં હાઈકોર્ટે જે રીતે કર્યું છે, તે રીતે તેમાં દખલગીરી કરવી જોઈતી ન હતી.

૨૭. અમે તદનુસાર અપીલને મંજૂરી આપીએ છીએ અને હાઈકોર્ટના ૧૩ મે

૨૦૦૫ ના ચુકાદા અને આદેશને બાજુ પર મૂકીએ છીએ. હાઈકોર્ટ સમક્ષની રિટ પિટિશન તદનુસાર નામંજૂર કરવામાં આવશે. ખર્ચ અંગે કોઈ આદેશ આપવામાં આવશે નહીં.

ટી.પી. (સી) નંબર ૭૫ ઓફ ૨૦૧૨

૧૩. આ ટ્રાન્સફર પિટિશન કમિશનર ઓફ સિક્યોરિટી (સિવિલ એવિએશન), બીસીએએસ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવી છે. આ ટ્રાન્સફર પિટિશન અલ્હાબાદ હાઈકોર્ટની ડિવિઝન બેન્ચ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલા ૧૨ મે ૨૦૧૧ ના આદેશના સંદર્ભમાં ઉભી થઈ છે. હાઈકોર્ટનો આદેશ ૧૧ એપ્રિલ ૨૦૦૭ ના લર્ડ સિંગલ જજ દ્વારા રિટ પિટિશન ૧૯૪૯/એસ/એસ/૨૦૦૦ માં પસાર કરાયેલા ચુકાદા અને આદેશમાંથી ઉદ્ભવતી સ્પેશિયલ અપીલમાં પસાર કરવામાં આવ્યો છે. એવું જણાય છે કે લર્ડ સિંગલ જજ સમક્ષની કાર્યવાહી શિસ્તભંગની કાર્યવાહીમાંથી ઉદ્ભવી હતી.

૧૪. ટ્રાન્સફર પિટિશનના રેકૉર્ડ સૂચવે છે કે હાઈકોર્ટે સ્પેશિયલ અપીલ દરમિયાન બ્યુરો ઓફ સિવિલ એવિએશન સિક્યોરિટીના ડાયરેક્ટર જનરલને નોટિસ જારી કરતી વખતે કેટલીક ટિપ્પણીઓ કરી છે. કે હાઈકોર્ટે આ ટિપ્પણીઓ એવી બાબતમાં કરી છે જે સ્પેશિયલ અપીલમાં સામેલ મુદ્દા સાથે સંબંધિત નથી, તેથી અમે રાજસ્થાન હાઈકોર્ટના ચુકાદા સામે કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા

દાખલ કરવામાં આવેલી સિવિલ અપીલનો નિકાલ કરતી વખતે ઉપર જણાવેલ સિદ્ધાંતો તરફ હાઈકોર્ટનું ધ્યાન દોરીએ છીએ. ઉપરોક્ત ચુકાદાની એક નકલ હાઈકોર્ટ સમક્ષ દાખલ કરાયેલી સ્પેશિયલ અપીલના રેકૉર્ડ પર મૂકવામાં આવશે. એવી સ્થિતિમાં કે સ્પેશિયલ અપીલ હાઈકોર્ટની ફાઈલ પર રહે, તો હાઈકોર્ટે સ્પેશિયલ અપીલની સુનાવણી અને નિકાલ તદનુસાર કરવો જોઈએ.

૧૫. અમે સ્પષ્ટ કરીએ છીએ કે અમે સ્પેશિયલ અપીલના ગુણદોષ પર કોઈ ટિપ્પણી કરી નથી. ટ્રાન્સફર પિટિશનનો નિકાલ કરવામાં આવે છે.

અપીલ મંજૂર કરવામાં આવી અને ટી.પી. નો નિકાલ થયો.

*This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.*

=====

**અસ્વીકરણ:** સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

**DISCLAIMER:** The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.